

داروغه مخصوصه

در سعادت‌ده باب عالی جوانانه

عمل اداره:

مکتبۃ الفتن

صریح

١٣٢٦

خطار:

سلکنره موافق آثار جدید مع المعنیه
قبول او انور درج ایندیگن آثار اعاده او نیاز

دین، فلسفه، علوم، هنر، ادبیات و سیاست و باخاوه کرک سیاسی و کرک اجتماعی و مدنی احوال رشته ده بمنشر از انو.

آبونه بدلى

سنه لکى الق آیلنى

مالک عثمانیه ایچون ٨٠ ٤٠ غروش

وسیه « ٦٥ ٣٥ روبله

ساغر مالک اجنبيه « ١٧ ٩ فرانق

تاریخ تأسیسی

١٠ تموز ٣٢٤

در سعادت‌ده نسخه‌سى ٥٠ پاره‌دان

صاحب و مؤسسلى :
ابوالعلا زین العابدین - ح. اشرف ادیب

قیرله‌دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی

٢٠ غروش فضلله آلنیر

او چنگی جلد

١٧ ذی الحجه ٣٢٦ نجده ١٧ کانون اول ٣٢٥

عدد: ٦٩

علماء و مجتهدین کی جملے کی کونڈلی عقلالرک حیران قالهجنی بر طرزہ سعی وغیرتلری، اجتہادلری سایہ سندھ شودورہ تکمله واصل اولیشیدی۔ عبدالله بن مسعود و اصحابینک و علقمة بن قیس و رفقائیں زمانلری عراق مکتب فقهیں نک دورہ تأسیسی محول ایدی۔ ابراهیم نجی و رفقامی و اصحابی دورہ توسعی ادارہ ایشلردنی۔ دورہ تکمیل ایسہ امام ابو حنیفہ نک اجتہادہ باسلامہ سیلہ بدأ ایشیدی۔

ابوحنیفہ حضرت لرینک جیات فقہیں حضور جمادہ تدرسہ باسلامہ سیلہ بدأ ایدر۔ حماد واسطہ سیلہ عراق مکتب فقهیں نک بتون صفحاتنے کسب وقوف ایتدک دنصور کرہ دائرہ تبعاتی توسعی ایلر، علم فقه نقطہ نظر ندن آثار و سنن اوزرنده تحریات اجرائیہ باشلار۔ بو بادہ عمر بن الخطاب، علی بن ابی طالب، عبدالله بن مسعود، عبدالله بن عباس - رضوان الله علیهم - حضراتنک اصحابیند بیوک بر استفادہ تأمین ایلر۔ بوصورتہ عراق مکتب فقهیسی ایچون بیوک بر دورة ترق باسلامش اولور۔ آرتق اجتہادک دخی متوجه اولینی نقطہ تکمالہ وصول ایمک اوزرہ بولندینی کوریلر۔

حضرت امام اکثریت اعتباریہ مسائل متفرقہ فقهیہ نی، عراق اصول اجتہادینی حماد (رضی الله عنہ) واسطہ سیلہ ابراهیم نجی حضرت لریند تلقی ایلر۔ یئہ مشارالیہ، یاخود دیکر بری واسطہ سیلہ نادرًا باشقہ بر ذاتلرہ استناد ایتدیکی دہ مشہود اولور۔ محمد بن حسن۔ الشیبانی حضرت لرینک امامدن روایت طریقیہ تحریر بیور دینی اثر لردہ ابراز ایلدیکی سندات نظر دقتہ آئینرسہ بحوال بتون کوز اوکنه کلپر۔

حضرت امامک علی الا کثر فقهہ دائر اولیق اوزرہ روایت ایتدیکی آثار و سنن ده طرق متعددہ مشہود اولیور۔ شیوخی میاندہ طبقات مختلفیہ منسوب بر چوق تابعین ایلہ آنی یدی صحابی، کرامک اسمای شریفہ لرینہ تصادف اولنور۔ امامک شو مسنداتی ابو یوسف یعقوب، محمد بن حسن، حسن بن زیاد اللؤلؤی طرفیزند جمع ایدیلیکی کبی، دھا صوکرلری اون بش یکرمی قدر حفاظ حدیث و کبار فقهائیک ابدال بیور دقلری سعی وغیرت ایلہ سنداتی تدقیق اولونہرق اون بش یکرمی قدر عظیم الجثہ اثر لرک جمع و تألف اولنیشیدی۔

حضرت امامک محفوظاتی اکا بر علماء و فقهاء مجتهدین دن بر چوق ذوات کرام اخذ و تلقی ایدہ رک اخلاقہ نقل و روایت ایلشلردر، عمر و بن دینار، عبدالله بن مبارک، یزید بن هارون، عباد بن العوام، هشیم، وکیع بن الجراح، هام بن خالد، سفیان بن عینہ، فضیل بن عیاض، داود الطائی، ابن جریج، عبدالله بن یزید، مسعود بن کدام، اسماعیل بن ابی خالد، شریک بن عبد الله، حمزہ بن حیب... روات مشہورہ سی جملہ سندن در،

معاصریند سفیان ثوری، ابن ابی لیلی، ابن شبرمه حضراتنک دخی امامدن بعض احادیث نقل ایلدکاری سویلیور۔

دھا طوغریسی انسانلرک محرومیت ایدیلری نی حوجب بر بلا عدد ایدن بر سوری دشمنلرہ مبتلا ایتدى۔

کچن عصر ہجرینک اور تارنده عجمستان، هندستان، عربستان طرفیزندہ، دھا صکرہ مصیر ده عقلای مسلمیندن بعضیلری اویانہرق بو فلا کستک ماھینی تدقیقہ، بوکا بوجارہ تحرییہ باشلادیلر انشاالله کونک برندہ آرامقده اولدقلری غایتہ واصل اولورلر۔

شیخ محمد عبدہ

محمد عاکف

اجتہادہ دائر

- مابعد -

اما ابو حنیفہ دورلرندہ افکار علمادہ باشقہ بر کشاں حس اولونیغہ باشلامشیدی۔ اجتہادک بر نوع ترق و تکملہ مظہر اولدینی کورولیوردی۔ عبادات، معاملاتہ عائد مسائل متفرقہ ابواب و فصولہ آیزیلیور، ابواب و فصول دخی تصنیف ایدیلہ رک کتابلر تشکیل اولنیوردی۔

باب، فصل، کتاب نظر مطالعیہ آئینہرق آنحق مسائلک ادله' شرعیہ دن ہانکیسہ مستند۔ مسئلہ، دلیلک ہانکی نقطہ ہانکی جملہ سندن آکلاشیلمش اولدینی تحری ایدیلک باشلامشیدی۔ ذہن بوقدرلرده ٹوکف ایتھے یور؛ عجبا بودلیلہ نہ کبی مسئلہلر استناد ایدیور؛ بودلیلک تحدیثہ مسائل متعددہ می، یاخود مسئلہ، متینہ می داخل اولیور؛ مسئلہ، بودلیلدن نصل آکلاشیلیور؛ مسئلہ ایلہ دلیل آراسندہ نسبت نصل؟.... دیہرک اذہاندہ بر فکر تحری، فقط باشقہ بر اسلوبدہ، باشقہ بر طریقہ فکر تحری اولنیشیدی۔ اشتہ بادی' نظر دہ پک سطحی کورون بواسئلہ ذہنیہ اصول فقهک اساسنے طوغر و بر حر کت ایدی۔ نتیجہ ده اصولک فقهک اساسنی تشکیل ایدن «اسفام نظم» میدانہ چیقدی۔ فی الحقيقة قواعد اصولیہ، اجتہاد باشلاندینی کوندن بری عملی اولہرق دائماً موجود ایدی۔ لکن نظریاتی، اصلاحاتی تدریجی بر صورتہ میدانہ کلادی۔ آکلاشیلیور کہ اصول فقهک نظریاتی ایلہ اجتہاد آراسندہ بر غصرہ قریب بر آجیقلق موجود در۔

اذہان علماء بوقدرلرده اکتفا ایتھے یوردی۔ افکارده دخی مسائل جزئیہ فقهیہ آراسندہ اولان نسب عقلیہ نک تحریسہ و معانی مسائلک تحریزدہ میل ایدہ بیلہ جک قدر کشاں، بر فیض علمی مشہود اولیوردی۔ مسائل فقهیہ اوزرنده تخلیلات و تحریدات اجرا ایدہ رک مسائل آراسندہ اولان نسب میدانہ چیقاریلیور؛ بر معنای عمومی الدہ ایدیلہ رک قواعد کلینہ فقهیہ یہ ارتقا حصولہ کلیوردی۔ ایشته بودورہ فقه ایچون، اجتہاد ایچون پک یوکسک بر دورة ترق ایدی۔ بودورہ ایچندہ مسائل فقهیہ، تصنیف و تدوین، قواعد و اصولہ ربط اولہرق حقیقتہ بر غلم شکلکی اخذ ایچنیدی۔ اجتہاد ایچون دخی اصول و قوانین وضع ایدیلہ رک عادتا بر صنعت علمی حالنی آتشیدی۔

عراق مکتب فقهیسی و اجتہاد بر دن بر بتو قیہ مظہر اولہ ما مشیدی۔ بوحالہ کلنجھیہ دیکن بر چوق صفحہ لر ارائہ ایتش؛ عصرے قریب بر زمان ایچندہ «تأسس» و «توسع» دورلری کچیرہ رک یوزلرجہ

مجتهداتك، اصول وقوانيزك تعليلاتي، تمكاني نظر اعتباره آلنيرسه
بوحقيقة بتون وضوحيله ميدانه چيقار.. بوحالى دخى حضرت امام
کندى اجمادنك برنتيجهسى اولمق اوزره قبول ايتمشيدى.
حضرت امام بتون بونكله برابر تقاه دخى پك بیوك اهميت عطف
ايتمكده بولىنى يغىدن اخبار آحادى اقيسە صحىحه يه تقديم ايلىرىدى. بوده
اجتهاد ذاتىسى ايدهى.

اشته عراق مکتب فقهیسی شو عرض ایدیلن ایکی اجتہاد ایله ججاز
مکتب فقهیسندن ، تعیین دیکرلہ مذهب حنفی ، مذهب مالکیه دن
آیریبوردی . شو ایکی مکتب ، شو ایکی مذهب آراسنده اولان بتون
اختلافاتک شو ایکی اصلہ رجوع ایتدیکی کوریلیر .

قزانی حلب ثابت [صوکی وار]

فرانسیز جہہ بر رسالہ دن :

ڈاکو نلرک ۱۹۰۹ سنہ سندھ کی قواں

زاپونلواڭ زیادە علوم و فنون لىك تطبيقات عملييەسە اھمیت ويردىكىرىندىن او روپالىلرک صرف فلسې-فى او لان افكار و معلوما تلىرىنە پىك او قدر اعتبار ايمزلىر . بونلره ايشىز آدمىرلە وقت كچىرملىرىنە يارايان مناقشات بى سود نظرى يە باقارلىر . او روپالىلرک اخلاقە ، پىسى قولو ئۇرى يە ، دېنە ئائىدە مېاحشاتىندىن بىرىنىڭ كلاممازلىر رومان و ساڭىرە كى او يېدۈرمه شېلىردىن دوسلان ذوقە ، لىذتە قطعاً سكانە درلىر .

اھالىنگ حقى الک آشاغى طبقهسى بىلە اجنبىلەر قارشى، تېمىزلىكىن
عادىلەمكىن عارى او لمۇ شىرىطىلە، صوڭ دىرىجە يە قدر ائرالىفات و تزاكت
كوسىتىپىرلەر . فقط اجنبىلە ئاپۇنلارك كىندىلەر يە قارشى نە كېيى بىر
فڪر دە بولىندىقلارنى يەنى نخوت وطن پورلارى ايچىباشىندا اولەرق
داڭما احانىد دىشمن نظرىلە باقدىقلارنى بىلەرلەر .

محاربہ اخیرہ دنبری ژاپونیا قوای عسکریہ سندھ مشہود اولان
ترقیاتک یگان یکان تعداد پنہ بومقالہ متحمل اول مدینگدن بو ترقیاتدن
بر نہیں بحث اولنہ جقدر .

ژاپونیاده فرقہ لر اور و پا قول اردو لری صورتندہ تنسیق و تشكیل
ایدلمشدر . مسئله زائلہ زائلہ ده ژاپونیاده اوں اوج فرقہ موجود اولوب
بونلردن بری خاصہ فرقہ سی ایدی . وہاہ اولی ده بوقدر ضعیف کی
کو رین شو قادر ولرک ۱۹۰۴ سنہ سنندن ۱۹۰۵ سنہ سنندھے قدر ۷۵۰۰۰۰۰
عسکری سفر برحال نہ وضع ایتھریکی مع الاستغرا ب مشاہدہ اولنمشدر .
بدایت محاربہ ده بھر فرقہ نک موجودی ۱۱،۴۰۰ پیادہ ، ۴۳۰
سواری ، ۸۳۰ استیحکام افرادیله ۵,۵۰۰ صف حربہ غیر داخل
افراددن ، ۳۶ طوپدن عبارت ایکن بونلرہ بردلو اعلاوہ ایدل دی . بوالر
ایکی آلایدن آلایلر ده « قوبی » ایکننجی احتیاط افرادندن متشکل
ایکیشہر طابوردن عبارت ایدی . « لیا او تو نفع » محاربہ سنندن صدرہ
فرقہ لرک عددی اوں الیہ ابلاغ ، دیکر لری کی بونلرہ ده « قوبی »
آلایلری اعلاوہ اولندی . موقدن محاربہ سنندھے اوج طابوردن متشکل

حضرت امام، فکر و اجتهد جه نقطعه منتهای اعتدالیه قدر یو کسله کدن
صوکره الک اول بتون مسائل فقهیه بی، هپس-نی بردن نظر تدقیقته
عرض ایتدی، بونلری صور تلو ندن کیفیتلر ندن، خلاصه عوارض
و شـ-خصیاتلر ندن تحرید ایدرک علم فقهک روحی کشف ایتدی؛
دیدی، که :

علم فقه . — نفسك كنديسي يچون فائدەلى وضررلى اولان شىلرى
پاھىزىدەر ...

اشته علم فقه بويله جه روحيله، حقيقيله تحديد اولندقدن صوکره
اجتهد، بتون مشكلات عارضيه دن قورتيله رق بر قولاباق كسب
ايمش بولنيوردی. بوکا قادر ايسه اجتهد ايچون بر موضوع معين
معلوم دکلدي: ساحده بروسيت، برعهموميت، بناء عليه محل اجتهدده
برمهميست موجودايدی. ايشته علم فقهك تحديديله اجتهدادا يچون منافع
انسانيه ايله مضراتي آراسنده کنيش فقط معلوم برميدان آچيلدي.
بوميدانده هر متفكر، هر مجتهد ايستدیکي قدر آت اويناده بيله جكدي.
امامك بو تعریفي نه قدر علوی ... تاريخ اجتهدده علم فقه ايچون

دھا بولیه بر تعریفہ تصادف اولنہ ماں . شرعی اولمقلہ برابر فلسفی ؟
فقط انسانیتہ ، حیاتیزہ نہ اس ایدر بر فکر عالینک مخصوصی .. علم
فقہنک انسانیت او زرینہ بر بار ثقیل ، بر تکالیف شاقہ تحمل
اینمک ایچون وضع ایدلش اولمیوب پلکھ غایہ املاک سعادت بشر
اولدینی اعلان ایدر .

فقط بزهروقت يا پديغمز کي بورادده الفاظه، ظاهره بوغولوب
قالمشز؛ بز بوتعريف از برلش؛ متنى، صرف، نحوى... اوله رق تحليل
ايلىشز؛ فقط بونلردن هېچ برى بزم حقيقتى، روحى آكلايەپىلەمەمنە
ياردم ايتماش؛ بز داڭما الفاظ جمالى اولوب قالمشز. حالاده اوپلهېز.
بو تعريف اكلاشلىمش اولهابدى، بز علم فقهى بوپله محدود برقاچ
دستوردن عبارت ئىن ايدىمىدك. بوصورتله مقدس اسلاميتىك دشمنلىرى
ظرفندن طعن و تشذيع ايدىلەسنه كىنيش فقط منحوس بريول
آچارمىدق؟ بز بوتعريف حقيله آكلامش اوله ايداڭ، نفوس انسانىهنىك
لە و عليهندە اولان شىلرك عدم محدودىتى ميداندە دوروركىن «باب
احتراد مسىددەر» دىمكە چىارتىپ اولورمىدق؟!..

ایشته حضرت امام علم فقیه بیان جه تحدید ایتد کدن صوکره
اجتہاده باشلا دی .. اجتہاد ایچون ، فقه ایچون اک مهم اولان قوانینی
وضع ایلدی . بوصورتله اجتہاد ، فقه هپ کسب سهو لات ایدیوردی .
چونکه آرتق بونلر بر منطق دائزه سننه کیریوردی . دیکر جھه تدن
فقه اسلامده - عراق مکتب فقهیسی داخلنده - بعض اعدیالات
و تهدیبات اجرا ایتد کدن صوکره تصنیف و تدوینی اجرا ایتدی .
بالاده عرض ایتدیکمز وجهمه عراق مکتب فقهیسی بر شـ خصیت
آرتق ، هنـهای تکامله ایـشمک اوـزره بولـیوردی .

علم فقه ایچون وضع ایتتیکی تعریفدن دخی آکلا سلديغى اوزرە
امام حضرتلىرى اجتہادىدە، حل مسائلىدە، افتاسىندە داڭما بىر مقولىت ،
داڭما بىر سەولت كۆستىزىر . اول حضرتە اسناد اولنان مسائلىك ،